

Innovatie door Creativiteit

ruim 50 tools om problemen creatief op te lossen

Innovatie door Creativiteit

ruim 50 tools om problemen creatief op te lossen

Hans Terhürne
Max van Leeuwen

Auteurs: Hans Terhürne & Max van Leeuwen
Coverontwerp: Hans Terhürne & Max van Leeuwen
ISBN: 978 94 63182 73 7
© Hans Terhürne & Max van Leeuwen

Inhoud

Inleiding	9
Waarom creativiteit?.....	10
Wat is creativiteit?.....	10
Hoe word ik creatiever?.....	11
Hoe rem je creativiteit?	12
Wat willen we met dit boek bereiken?	13
Communicatie.....	15
Facilitatie	18
Vorbereiding	18
Spelregels	21
Uitvoering	22
Afronding	24
Frame voor een creatief proces	25
De toolselector.....	32
Tools	36
1. 5xW en H	36
2. Kritische beschouwing (appreciation)	38
3. Mind Map	39
4. Concept Map.....	41
5. Herformuleren.....	43
6. Goal orientation	45
7. Low hanging fruits	46
8. SWOT-analyse	49
9. Nominale groepstechniek.....	51
10. Process decision program chart (PDPC).....	53
11. Oorzaak- en gevolgdigram	55
12. Flow-chart	57
13. Process Map	59
14. Checklist	61
15. Kettingassociatie	63
16. Bloemassociatie.....	64
17. De markt.....	66
18. In stilte	68
19. Klassieke brainstorm	70
20. Brainwriting 6.3.5.	72

21. Dynamische brainwriting	74
22. Pingpong brainstorm	76
23. Brainlining	77
24. Orakelmethodiek	79
25. Wishful thinking.....	81
26. Alternatieven	82
27. Vooronderstellingen	84
28. Het criminele rondje.....	86
29. Intredepunt veranderen	88
30. Analogie natuur	90
31. Persoonlijke analogie.....	92
32. Fantastische analogie	94
33. Metaforen	97
34. Lukrake informatie	99
35. Morfologische box	101
36. MATEC.....	103
37. Visuele prikkeling	105
38. Poëtische prikkeling.....	107
39. Provocatief opdelen	110
40. Provocatieve vraagstelling	112
41. Design methode.....	114
42. Clusteren	116
43. Toetsing aan criteria/criteriarooster	118
44. Hits	120
45. PKA.....	121
46. Weerstandsmatrix	123
47. Krachtenveldanalyse.....	125
48. PMI	127
49. NAR	129
50. Afvalrace	131
51. Oplossings-weerstandstabel	132
52. Advocaat van de engel/duivel	134
53. Plan van aanpak	136
Bronnen & Links	139
Auteurs	140

1 Inleiding

"Wat is dat eigenlijk, creativiteit?"

"Geen idee. Is dat niet dat je iets nieuws maakt?"

"Ja. En dat gebeurt nu juist door een knap samenspel tussen fantasie en verstand."

Dit citaat uit 'De wereld van Sofie' van Jostein Gaarder geeft precies aan waar dit boek een handreiking wil geven, namelijk het laten samenwerken van fantasie en verstand door het gebruik van verschillende creativiteitsmethodieken in een juist toegepast proces. Hiertoe hebben de auteurs ruim 50 creativiteitstools geselecteerd die zij op een overzichtelijke en praktische manier behandelen. Met behulp van de 'toolselector' kun je bepalen welke tool geschikt is voor de verschillende onderdelen van een creativiteitsprogramma.

1.1 Waarom creativiteit?

Steeds meer wordt een creatieve oplossing gevraagd voor de problemen en probleempjes waarmee we dagelijks worden geconfronteerd. Soms omdat er geen logische oplossing gevonden wordt, soms omdat uit concurrentieoverwegingen een creatieve oplossing noodzakelijk is en soms omdat we niet tevreden zijn met de logische oplossing.

In veel bedrijven vinden veranderingen plaats die andere eisen aan medewerkers met zich meebrengen. In managementtrainingen wordt vaak gewezen op de noodzaak de creativiteit van medewerkers te benutten en te stimuleren. De ontwikkelingen in onze maatschappij vragen om een behoorlijke mate aan creativiteit.

1.2 Wat is creativiteit?

Creatief zijn is hetzelfde zien als iedereen, maar denken aan iets anders.

Creativiteit kent meerdere aspecten. Eén van de definities van creativiteit maakt melding van het vermogen bestaande zaken op verschillende manieren te combineren voor nieuwe doeleinden. Door de wijnpers en de matrijs te combineren kwam Gutenberg op het idee van de drukpers.

Een andere manier om naar creativiteit te kijken is te spelen met de onderlinge verbanden tussen dingen. Creativiteit is het vermogen nieuwe en nuttige ideeën en oplossingen te genereren voor alledaagse problemen en uitdagingen.

Hoe meer we de definitie van creativiteit vastleggen met waarden, meningen en symbolen, hoe meer we creativiteit beperken. Hoe meer we ons richten op hoe deze waarden, meningen en symbolen worden gevormd, hoe groter de kans is dat creativiteit minder grenzen kent.

1.3 Hoe word ik creatiever?

Het eenvoudigste antwoord is: "Maak een wandeling". Hoeveel ideeën heb je niet gehad terwijl je wandelde, fietste, auto reed of de afwas deed? Ons brein ontvangt voortdurend impulsen en produceert voortdurend ideeën. Een goede techniek is te werken aan een probleem voordat je gaat slapen. Tijdens de slaap neemt het onderbewustzijn de zaak over. Beoordeel de ideeën wanneer je wakker wordt.

Iedereen heeft de potentie creatief te zijn. Ieder van ons kan iets creëren. Alleen is niet iedereen er zich van bewust. Creatieve mensen lijken beter in staat te zijn in te zoomen op hun gedachtenpatronen en verzamelen daarmee goede ideeën. Mensen die hun creatieve potentieel niet benutten, weten niet hoe ze dat moeten doen of zijn zich niet bewust van de mogelijkheden. Creatieve mensen zijn in staat ergens over na te denken en het vervolgens te vergeten. Ondertussen gaat het denkproces onbewust verder. Later wordt het bewuste denkproces weer opgepakt en dan blijkt het brein onbewust een paar ideeën te hebben geproduceerd.

Om creatiever te worden moet je beschikken over de juiste kwaliteiten, gemotiveerd zijn en de kans krijgen om daadwerkelijk iets creatiefs te produceren.

Het eerste wat je moet doen om creatiever te worden is jezelf toestemming geven dingen op een creatieve manier te doen. Het tweede is het overwinnen van je persoonlijke blokkades.

Een aantal dingen die je helpen je creativiteit te verhogen:

- ✚ lees boeken over creativiteitstechnieken
- ✚ volg een cursus creatief denken
- ✚ geniet van wat je doet
- ✚ houd een dagboek bij met je ideeën, gedachten, etc. en lees dit regelmatig door
- ✚ relax regelmatig en neem voldoende tijd voor ontspanning

- ✚ ontwikkel een interesse in diverse zaken die zo mogelijk niets met je dagelijks werk te maken hebben
- ✚ werk niet te hard (het kost tijd afstand te nemen na een periode van intensief bezig zijn met een probleem)

Creativiteit is geen gift. Het is een instelling. Dit boek geeft je een aantal tools die je helpen maar zal niet automatisch je ideeën over jezelf en je creativiteit veranderen. Dat zul je zelf moeten doen. Iedereen kan het, iedereen heeft het!

Een programma om je creativiteit te bevorderen zou de volgende stappen kunnen inhouden:

1. Formuleer meetbare doelen, bijv.:
 - genereer binnen zes maanden 15% meer oplossingen
 - vind binnen twee weken een oplossing voor probleem X
 - genereer ideeën met behulp van brainstorming (vind minstens 100 ideeën voor een nieuwe pen).
2. Formuleer criteria om na te gaan of je de doelen bereikt, bv.:
 - de ideeën zijn nieuw
 - de ideeën zijn nuttig, lossen het probleem op of beantwoorden aan de eis
 - de ideeën kunnen binnen de gevraagde tijd en het beschikbare budget worden geïmplementeerd.
3. Lees en leer over creativiteitstechnieken.
4. Zorg voor een omgeving met mensen die je vertrouwt en die je respecteren.
5. Vier je successen.
6. Zie jezelf als creatief persoon.

1.4 Hoe rem je creativiteit?

Creativiteit wordt vaak belemmerd door de volgende obstakels:

- ✚ te druk en te intensief bezig zijn met een probleem
- ✚ doelstellingen die elkaar tegenspreken

✚ jezelf te weinig gelegenheid geven om te relaxen.

Meestal liggen de belemmeringen bij jezelf:

- ✚ bang zijn voor kritiek
- ✚ gebrek aan zelfvertrouwen
- ✚ fysieke en mentale conditie.

Ook omgevingsfactoren kunnen een rol spelen:

- ✚ een steriele omgeving die de zintuigen niet prikkelt
- ✚ de vraag naar resultaten op korte termijn
- ✚ regels die ons hinderen info te verzamelen, evt. samen met anderen.

Andere factoren die een creatieve omgang met zaken in de weg staan zijn:

- ✚ stress
- ✚ routinewerk
- ✚ vasthouden aan bestaande opvattingen
- ✚ angst
- ✚ zelfkritiek.

1.5 Wat willen we met dit boek bereiken?

We willen niet het wiel opnieuw uitvinden. We willen wel een aantal gereedschappen op een toegankelijke manier aanbieden. Bewust hebben we een aantal lastige tools niet opgenomen en hebben we ons beperkt in de diepgang bij een aantal gereedschappen.

Maak in eerste instantie gebruik van de technieken die je het meest aanspreken. Experimenteer er mee, maar houdt wel de volgorde van de verschillende stappen in de gaten (zie hoofdstuk 'Frame voor creatief denkproces'!

We zijn er van overtuigd dat het vinden van oplossingen voor de problemen waarmee je geconfronteerd wordt gemakkelijker, sneller en plezieriger verloopt wanneer je creativiteitstechnieken toepast!

Hans Terhürne & Max van Leeuwen

2 Communicatie

Waar door mensen wordt samengewerkt, wordt ook gecommuniceerd. Communicatie is simpelweg het zenden en ontvangen van boodschappen. Over het algemeen levert dit niet zoveel problemen op, maar regelmatig treden er toch storingen op tussen de verzender en de ontvanger.

Communicatie vindt plaats op veel verschillende manieren. De meeste hiervan gebruiken we bewust: we praten met elkaar, we lezen boeken, kijken naar plaatjes of televisie en geven of krijgen daardoor informatie.

Ook tijdens creativiteitssessies communiceren mensen met elkaar. Op verschillende manieren proberen we informatie te geven en te ontvangen. Tijdens deze sessies zijn er een aantal aspecten van communicatie die enige nadere aandacht verdienen. Deze aspecten zijn in twee groepen te verdelen, namelijk:

1. Het bewust gebruik maken van een soort communicatiestoring, namelijk interpretatieverschillen;
2. Het voorkomen van echte communicatiestoringen.

Hieronder zullen deze punten nog eens verder worden toegelicht.

Met creativiteit en de toepassing ervan in de methodieken proberen we nieuwe, oorspronkelijke gedachten, ideeën en oplossingsrichtingen te creëren die kunnen helpen bij het oplossen van problemen. Hierbij wordt gebruik gemaakt van het vermogen van de menselijke hersenen om te associëren, van de ene op de andere gedachte te komen, schijnbaar zonder dat daar een logisch verband tussen zit.